

JORDI LLAVINA

Londres nevat

**AMS
TER
DAM**
LLIBRES

Primera edició: novembre del 2009

© d'aquesta edició:
Ara Llibres SCCL
Corders, 22-28
08911 Badalona
Tel. 93 389 94 70
www.aralibres.cat

GrupCultura03

© Jordi Llavina, 2009

Fotografia de l'autor: ©Helena Parera
Fotografia de la coberta: © Florian Beckers/Millennium Images, UK

Disseny de coberta: Rafa Úbeda
Fotocomposició: Grafis & Sant, SL

Impressió: Liberdúplex

ISBN: 978-84-936601-1-6
DIPÒSIT LEGAL: B-40.636-2009

Tots els drets reservats.
Es prohibeix la reproducció total o parcial
d'aquesta obra per qualsevol mitjà
o procediment, i el lloguer o préstec públic
sense l'autorització per escrit dels titulars
del *copyright*.

Nosaltres també esperem

AL VESPRE, mentre sopaven, van veure nevar per televisió. La dona va enretirar la cortina d'una de les finestres de la sala per mirar cap a la taca de llum d'un fanal penjat davant la casa. Va deixar la cortina descorreguda, esperant distingir la florida de la neu, esperant advertir-la abans que el seu marit. Encara no se'n podien conèixer els primers símptomes visuals, incipients —però si hagués obert la finestra, ja hauria pogut flairar, en l'aire, algun indici de la neu que estava a punt d'arribar.

L'home del temps —un noi barbamec, que patia una mica a l'hora de pronunciar *borrasca* i *mar arrissada*— havia anunciat precipitacions generals, en forma de neu, pràcticament a la cota zero. Les imatges que va comentar —molt recents, de mitja tarda— mostraven dos ports nevats: un de muntanya, on la neu acumulada tenia un gruix d'uns vuitanta centímetres; i un altre de mar, en què les volves semblava que volguessin —vana empresa— emblanquir l'aigua (la dona va pensar que hi ha poques coses més boniques que veure nevar intensament damunt la mar). En canvi, la neu que havia caigut al moll sí que havia agafat (mentre escoltaven la previsió, el marit de la dona mastegava —un salmó massa retingut a la planxa— i anava rumiant en les metàfores lexicalitzades dels meteoròlegs: la neu *enfarina*; el cel està *enlleganyat* o, si no deixa passar els rajos de sol, *enteranyinat*). Un treballador del port deia, acostant-se massa al micròfon, que feia més de vint anys que no veien una nevada com aquella (i assenyalava, darrere seu, cap a la coberta d'una petita embarcació d'esbarjo que s'havia

contagiats ben bé del color blanc. L'acció del vent, combinada amb el gir sobtat de l'home, va fer que algunes de les seves paraules —d'altra banda ben tòpiques i massa condicionades per la fam de càmera i de micro del personatge— es perdessin en un rumor inintel·ligible). La neu no podia tardar. Potser arribaria aquella mateixa nit.

(Al cap d'unes quantes hores, els terrats i les teulades de la ciutat es tenyirien de blanc. Una neu efímera, poca cosa. L'endemà, per les tortugades de les façanes corria l'aigua del desglaç, i de les cornises en queien fils d'aigua. Els carrers eren ben molls, però no conservaven gens de neu. Els cotxes que venien del poble de més amunt —i les furgonetes que baixaven encara de més amunt, i de més enllà: de la muntanya— tenien el sostre cobert de neu, i els eixugaparabrises d'alguns dels vehicles continuaven treballant per acabar-ne d'escampar les miques glaçades que quedaven sobre el vidre.

El desglaç, bé que fos mínim, tornava l'ambient molt gèlid. Però val la pena que no ens avancem als esdeveniments, i que tot sigui narrat fil per randa, per tal que no ens deixem res.)

En acabat de sopar, la dona, sense gaire esma, va asseure's al sofà per continuar teixint la seva bufanda. Li havia demanat al marit: «¿Pots, sisplau?», referint-se als plats bruts. Malgrat que encara es podia considerar jove, els cabells se li havien tornat grisos. Havia decidit que no se'ls volia tenyir. I això que un tint adequat hauria fet que la seva aparença anés més de bracet amb la seva edat real: quaranta-quatre anys. L'home llegia. Era calb i tenia la pell molt blanca. Les celles, d'un color ben ros, gairebé blanc, de tan rosses. Un sol ble de cabells damunt el front hauria servit per certificar que l'home era, en efecte, albí, o per afirmar, altrament, que era ros i prou. Fins i tot dins de casa duia una gorra grisa de llana, que es treia just en aquell instant per gratar-se la closca i, tot seguit, picar-hi amb la punta dels dits com si seguís el ritme d'alguna melodia coneguda («Fly Me to the Moon», la cançó que des de feia dos dies li ocupava el pensament; tot i que era impossible reconèixer-la només amb una percussió tan rudimentària). L'absència completa de cabells provocava que el repic sonés com si algú fes tamborinar els dits damunt la fusta d'una calaixera.

L'home —que llegia assegut a la taula, després d'haver-la desparat, després d'haver deixat els plats en remull a la pica de la cuina i d'haver espolsat les tovalles al balcó: encara no nevava— mirava la seva dona. Era una mirada més de compassió que no pas de tendresa (tot i que la compassió sempre té alguna cosa profundament tendra). El marit veia com ella feia anar les agulles i, alhora, movia els llavis en silenci. Com aquell qui llegeix i és incapaç de fer-ho a la manera de les estàtues, amb els llavis quiets, glaçats. La dona, no. Semblava que resés. Semblava que els seus llavis modelessin el sentit pregon de les paraules. Un rés silenciós que només podia sentir el bon Déu amb les seves orelles ubiqües i el seu cor d'infinita misericòrdia. Ara ja remugava. Teixia i remugava.

¿T'he explicat mai la història de la Dama de les Llanes? —fantasieja la dona, a qui anomenarem Laura, com si la seva única filla no dormís (rendida del dia: de l'atenció a l'escola, de la natació extraescolar, de l'estona de resoldre sumes i restes a la tarda, amb una cangur; cansada de la carn tirosa, que fa de mal empassar; avorrida de la llet, que se li posa sempre malament i que a vegades l'ha fet vomitar al llit, damunt el coixí) i ella li digués en un xiuxiueig a cau d'orella, més que no pas li expliqués, un dels seus contes fantàstics.

La Dama de les Llanes, sí. Bé, l'apel·latiu de *Dama* l'hi poso jo: en realitat, era una dona normal i corrent, tirant a grassoneta, d'uns cinquanta anys. No, i ara!: grassoneta, no. Al contrari. Era una dona tota lànguida, que vol dir prima i una mica com si fos espiritual (vestida d'una altra manera, sense els seus jerses de colors virolats, sense la cinta del cap, hauria passat per bruixa. Una bruixa temible, oh i tant!, amb la seva caperutxa punxeguda que li hauria afusat encara més l'ossosa figura). Tenia uns cabells molt llargs, i eren tan sedosos que tothom, en conèixer-la, volia enfonsar-hi els dits. No se'n podia estar, la gent! Blancs com... —i en arribar aquí, gira el cap i guaita cap a la finestra— blancs, però no del tot. Ho començaven a ser. Potser, ara que hi penso, s'assemblaven més als meus. Cabells del color de la cendra, perquè la Dama mai se'ls tenia.

Ho fa sovint: explica contes a la nena adormida. Mentalment, els hi explica. Només mentalment, com per a ella mateixa, tot i que, per

donar forma als relats, s'ajuda amb els llavis. I així, des de fa més de dos anys, les seves històries es converteixen en un xiu-xiu que, de cop, quan present que el seu home es fixa en ella (quan s'hi fixa d'una manera gens aquiescent, gairebé acusadora), s'enfonsa en el silenci. És un petit prodigi que la dona pugui teixir i explicar un conte alhora, i que no perdi el fil de la història ni el fil de la bufanda. Ella sap que la nena dorm —aliena a tot, només presa dels somnis que, de tant en tant, la fan somriure i, de tard en tard, la fan cridar i descotxar-se per encendre el llum de la tauleta de nit i demanar la presència de la mare, un got d'aigua, que deixi encès el llum del petit distribuïdor—. Dorm profundament, i la seva orella —la que no aixafa contra el coixí, talment com si hi volgués detectar el batec d'un cor— no es pot commoure amb les expressions de la que sempre la vetlla; ni els seus ulls es poden encendre, tot d'una, amb una espurna de lluïssor per l'habilitat amb què, seguint el fil del relat, la Dama de les Llanes acaba d'abastar una troca de color lila amb una eina allargada i una agilitat consuetudinària, com la de l'escolà en posar-se de puntetes i apagar els ciris més alts de l'església, després de la missa, tot servint-se d'un apagallums. La nena somica, quan dorm, com si somiés. La mare, asseguda al sofà de la sala, a unes deu passes de la seva habitació, la sent somicar.

Cada dos per tres, la dona es gira per mirar finestra enllà. Vol descobrir la neu abans que el seu marit. Davant la porta que s'obre a un balconet, hi ha, a terra, una agulla d'estendre. Una agulla de fusta, enfosquida per l'ús i per la intempèrie. No hi han reparat (altrament l'home o la dona l'haurien plegat per tornar-la al cabasset amb les altres o se l'haurien quedat als dits, per jugar-hi una estona. De vegades sentim la necessitat de tenir els dits entretinguts per foragitar de la ment alguna idea incòmoda. Altres vegades, simplement per reforçar —amb una agulla d'estendre ben agafada— certs arguments que no acabem de veure clars. Per puntuar-los, per matisar-los. Hi ha cops, també, en què una pinça serveix per pessigar-nos la carn, amb tota la inconsciència del món). No neva. Encara no.

Als països més septentrionals —els de llengua escandinava—, la neu dels carrers fa més d'un metre. L'espai d'informació meteorològica ha mostrat la magnitud de la nevada al nord del continent. Als

danesos, als noruecs, als suecs no els cal pas veure nevar per televisió. I ella, que fa pocs minuts s'encantava davant unes cases sense cortines que ocupaven la pantalla, i que es meravellava del vidre gruixut de les finestres; ella que fins i tot en una de les imatges que havia emès el reportatge (preses des d'un interior molt acollidor: una residència per a joves a la ciutat finlandesa de Järvenpää), ha cregut distingir que, entre un vidre gruixut (el de fora) i un altre (el de dins), hi havia una espelma que cremava... ella té un gran desig de neu, aquesta nit, mentre teixeix la bufanda i explica un conte a la seva filla i ara improvisa que la Dama de les Llanes, darrere la seva parada del mercat, pesca les troques que no pot abastar amb una mena de, ¿com se diu?, una mena de bastó molt prim, que es pensa que ella no ha vist mai. La dona vol que nevi. Que nevi abundantment, i que el blanc acabi cobrint el grafit del gos petaner que algú, mesos enrere, va esbossar amb esprai negre a la façana d'un bloc de pisos del seu carrer, al costat del respirall d'un pàrquing subterrani. El quisso aixeca la pota per pixar i dirigeix el seu raig contra un fanal. És una el·lipse discontinua que fa l'efecte que vulgui regar-ne la base, més que no pas utilitzar-la com a eix de referència. Com si es tractés de la soca d'una palmera esprimatxada i sense rama. Que no quedi ni rastre del gos pintat, vol. Sepultat per la neu.

Uns cabells sedosos i blancs, blancs com els del pare quan ens vam conèixer. La Dama de les Llanes regentava una parada al mercat. Tot el taulell, el tenia ben ple de troques: era la parada més bonica i, juntament amb la del fruiter, la més plena de colors —continua explicant la història en silenci; continua teixint; amb el televisor apagat, no se sent res més que el so de l'avanç de l'agulla dels segons d'un rellotge penjat a la cuina i el dring de les dues agulles de fer mitja quan es troben; tampoc no se sent nevar, tot i que la neu és tan silenciosa que, més que no pas l'orella, és l'ull que l'ha de descobrir; al revés que la pluja percuient o, no cal dir-ho, que la calamarsa, renouera i destructora—. Però la diferència amb el fruiter és que aquest home, trempat i amb la cara sempre vermella (i arromangat, sempre arromangat fins més amunt dels colzes), havia de pesar el seu gènere, mentre que la Dama de les Llanes servia les seves troques a preus fixos. «Aquestes d'aquí valen tres peces de cinc. Les de més enllà, les tinc a set peces de les petites.»

Per arribar a les troques que quedaven més allunyades, la Dama se servia d'una mena de punter, llarg d'un metre. «Vostè em demanava una troca de color lila, ¿oi?», i llavors encertava la llana amb el punter, com si pesqués un peix la mar de babau. Un peix que es deixés capturar amb l'arpó sense oposar-hi gens de resistència.

Les mirades de l'home calb i de la dona que hem batejat amb el nom de Laura es troben un instant. Quan ell s'adona que l'altra muscita paraules sense deixar de fer anar les agulles, fa cara d'estar preocupat. Està a punt de dir: «Remugues com una vaca». Però s'hi repensa, perquè l'analogia entre la còrpora d'un ruminant i la complexió tan gràcil de la seva dona resulta gairebé inconcebible, i finalment li engalta: «Remugues com una beata agenollada als peus de la imatge reverida». Ara l'home torna a submergir-se en la lectura. S'atura en una frase d'Isak Dinesen que li ha cridat l'atenció: «Martine, que mai no havia sentit que els vins poguessin tenir nom, no va saber què dir». Uns segons més tard, ella el fita —o fita, més aviat, alguna cosa indefinible, darrere seu— amb la mirada extraviada. Es diria que mira per sobre d'ell, més enllà d'ell, com si esperés que, tot de cop, la neu pogués començar a caure del sostre del rebedor. Ell, que sent l'esguard de la teixidora, somriu, però no les té totes. La boca de la dona ha deixat de bellugar, remugant.

L'home va preparar un cafè per a ell i unes herbes per a la dona, i s'ho van prendre tot a la taula, apartant els plats i els gots que acabaven de fer servir. Als plats hi havia la pell grisa del salmó i unes quantes espines. Al cul del got d'ell, un petit cercle violaci; al d'ella, un dit d'aigua. La vora del got de la dona era una mica bruta. Es veia que, abans de beure, no havia tingut la precaució de netejar-se els llavis, tacats del greix del salmó.

La dona simplement va preguntar:

—¿Pots, sisplau?

L'home va fer que sí amb el cap. Va dur els plats, els gots i els coberts a la cuina, que formava part del mateix espai en el qual també hi havia el menjador i la sala. No els va rentar, sinó que va omplir la pica amb aigua calenta i sabó, i hi va enfonsar el vidre i el metall. La plàtera en què havien dut el peix, la va deixar vertical, perquè no hi cabia, però

abans va projectar-hi l'aixeta per treure'n el greix. Tot seguit, de nou davant la taula, va estirar amb compte les tovalles ajuntant-ne les quatre puntes. Tenia a les mans un manyoc gros de roba. Va obrir la porta de la cuina i, abocant-se al balcó, el va espolsar: en van caure unes quantes molles i fins i tot una espina. La dona va girar-se, amoïnada, des d'un racó del sofà, en què s'havia assegut per reprendre la bufanda a mig teixir. Semblava molt preocupada perquè l'home no veiés nevar abans que ella.

—Tranquil·la —va dir el calb, allargant irònicament la i, i donant a la geminada el so d'una ela simple—. Encara no neva. Probablement ho farà mentre siguem als braços de Morfeu —i va picar-li l'ullet.

La dona va agafar les dues agulles amb el tros ja fet de bufanda i va començar el seu zim-zim maquinal. Feia set anys que, el primer dissabte d'advent, comprava tres troques a la senyora de la parada de les llanes del mercat. Totes tres del mateix color. I, cada any, el dia 24 de desembre, enllestia una nova bufanda per a la seva filla, i a la nit l'hi deixava a l'habitació, sense embolicar, mig enroscada com un gat. Set anys. Set bufandes. Aquest any anava més de pressa: tot just era el dia de Santa Llúcia, i preveia que, dos o tres dies més tard, ja tindria la bufanda acabada. Llavors l'hauria d'amagar perquè la nena no la trobés abans d'hora.

De tant en tant, girava el cap en direcció a la finestra.

El dia de mercat era el dissabte. Aquell any, el primer dissabte d'advent s'havia escaigut el 2 de desembre.

La dona es va abrigar i va baixar fins al mercat. El carrer era ple de gent: un home s'emprovava una jaqueta a peu dret davant la parada d'uns gitanos baladrers; una noia amb la boca lleugerament torta s'assegurava de l'elasticitat d'unes mitges, que havia agafat entre dotzenes de mitges més que s'amuntegaven en una altra parada. Més avall, hi havia el lloc reservat a la fruita i a la verdura: muntanyes de pomes, de mandarines; munts de bananes colossals; coliflors, enciams de fulla lila o verd clar; escaroles, més blanquinoses; una infinitat de pastanagues punxegudes. Més enllà, la xurreria, que empudegava l'aire. I, després, la rulot dels formatges i de les olives —formatges afectats d'una floridura blava;

bidonets plens d'olives verdes (un verd anglès), negres, moradenques, de color bordeus, de mides diferents, algunes de gairebé tan grosses com prunes—, que també escampava la seva fortor picant, a tocar de la parada de les flors. Va veure, sense aturar-se, galledes plenes de clavells i de tulipes, esparreguera per fer rams, ciclàmens en testos. Va apreciar el color grana d'unes flors de pasqua i tot de ramets de vesc, embolicats amb paper de cel·lofana i nuats amb cintes, exposats en una post una mica enretirada, posada damunt dos cavallets, on també hi havia una capsa de fàries que devia guardar els diners de la florista; el vesc de Nadal, amb les seves baies blanques, gairebé translúcides, que un dia va confessar a la seva filla adormida que li recordaven els ulls dels peixos.

No es va aturar fins que va arribar a la parada de les llanes. Hi havia dues dones, abans que ella, però semblava decidida a no fer-ne gaire cas:

—Aquelles tres d'allà, sisplau. Fiqui-me-les aquí mateix —i va allargar el cabàs a la dependenta. Una de les dones que s'esperava va queixar-se en veure que ella pretenia passar-li al davant:

—Vostè és molt espavilada, ¿oi?

Però la venedora era prou hàbil per servir tres clientes a la vegada i fer que cap de les tres no se sentís desatesa. La primera de les compradores va clavar un cop de colze a la que s'havia exclamat, però aquesta anava remugant «hi ha gent molt fresca», i arrufava el nas d'una manera ben poc afavoridora. La mestressa de la parada ara s'adreçava a la dona:

—Vostè sempre ve un parell de setmanes abans de Nadal. I sempre s'endú tres troques. Amb tres troques... pot fer un jerseiet i uns peücs per una criatura acabada de néixer...

—Jo sempre faig una bufanda —va respondre, complaguda per l'interès de l'altra—. Cada any en teixi... en tixei... xo... (bé, ja m'entén) una de diferent. Totes per la meva filla, que té set anys. Té set anys i set bufandes. Els primers tres o quatre anys encara era massa petita per apreciar-les. Però ara que té set anys em diu: «Avui vui aquesta, demà voldré aquella...».

El to de veu de la dona que hem anomenat Laura era el d'algú que està una mica absent —la mirada de la dona hi contribuïa: ara es fixava en la cara de la que despatxava, i hauríeu dit que estava obsessionada a distingir la lleugera modificació del color dels seus ulls amb una

incidència més directa de la llum—. La que la precedia va pagar i se'n va anar. En girar-se, va fitar-la per últim cop, i no hi havia gota de pietat en aquella mirada. En canvi, la de la senyora de les llanes era dolça i compassiva. Ella, la Laura, no en va fer cabal: ni de l'una ni de l'altra. Estava enfeïnada buscant els cèntims per pagar les seves tres troques i no veia el moment de tornar a casa i fer els primers punts de la bufanda. Se la veia tan atabalada que va allargar el portamonedes a la venedora, tot demanant-li que triés ella mateixa les monedes per pagar la seva compra.

Al costat de la parada de les llanes, s'hi posava la dels fils —més petita—, que no venia cada dissabte. Molta gent es pensava que eren la mateixa. Anava ben errada! La noia que la regentava ara duia tres o quatre agulles a la boca, com si estigués a punt d'enfilar-les, i n'hi havia una que brillava amb la saliva i amb la llum. La jove, amb manyoples, portava un got de plàstic ple de cafè amb llet, que fumejava. Va deixar el got damunt una cadira per atendre una vella que demanava un rodet de fil de color rosa. Abans de dir-n'hi el preu, va picar l'ullet a la venedora de llanes.

L'home calb de les celles albinas en coneix perfectament els símptomes.

La dona està explicant a la nena que la Dama de les Llanes aquell dia s'havia citat amb l'Home del Temps. Aquest s'havia tret el vestit i la corbata que duia a la feina (per sortir a la televisió), i s'havia posat uns texans i un jersei més còmodes. Havia reemplaçat les sabates xarolades per unes sabatilles esportives. S'apuntava a la pell de la nuca, just a sota de les dues orelles, amb el vaporitzador de perfum, i premia dues vegades a la dreta, primer, i dues més a l'esquerra, tot seguit. Amb les mans s'estufava els cabells com aquell qui neteja una planta de brossa, de fulles mortes. Era gairebé vint anys més jove que la dona, però s'estimaven. En secret, perquè la societat en què vivien els hauria maleït per unes relacions tan llicencioses. La Dama de les Llanes —que era una dona que sempre havia viscut sola— fins i tot s'hauria tenyit els cabells per aquell jove que pronunciava *boggasca* en comptes de *borrasca*. A casa d'ella, el noi es gratava l'esquena amb el punter que la venedora feia servir per arribar a les seves troques, mentre menjaven sushi i bevien

sake calent en uns gots molt petits i reien per qualsevol cosa. La dona explica tot això a la seva filla. Fins s'inventa que la Dama amagava un petit televisor sota les posts de la parada, amb un cable llarg que acabava connectat a l'endoll d'un bar veí, i que de tant en tant dirigia la mirada cap a l'aparell encès per no perdre's la previsió meteorològica del dia. «El meu enamorat avui porta la corbata de color morat» (es deia ella mateixa, i somreia del rodolí que li havia sortit).

La dona es va engrescant amb les pròpies paraules i amb les associacions mentals que suggereixen, paraules que mouen els seus llavis, cada cop més nerviosament. Belluguen més i més frenètics, com més va més de pressa: semblen activats per un tic alienador, demoníac. Potser és la por que se li escapi la història abans de poder explicar-la a la nena —que, de totes maneres, tampoc no és allà per poder-la sentir—. L'home, de tant en tant, la mira, però ella continua xiuxiuejant —cada vegada més fort— i teixint —cada vegada més desmanegadament—. Entotsolada, obsedida pel seu relat, al final deixa les agulles a banda i es tapa la cara. Qui sap què hi bull, dins el cap de la dona, moments abans que perdi el coneixement i que caigui com morta damunt el sofà.

L'albí s'hi acosta, una mica esverat. En coneix prou bé els símptomes, i ara és ell mateix qui remuga «una nova crisi». Mira d'incorporar-la en el sofà, la venta amb un diari, però ho deixa córrer de seguida, i s'afanya a xopar un drap de cuina net amb aigua freda i l'hi aguanta uns quants segons damunt el front, prement fort. Llavors la dona recupera el coneixement i mira de desempallegar-se de la pressió de les mans de l'home, del drap humit que ha començat a degotar-li per la cara. Obre els ulls, fins i tot sembla que vulgui somriure. Però de sobte una ganyota li estrafà l'expressió. Agafa les agulles de bursada, el tros de bufanda que ja té mida de bandereta. No sap què fa (però ¿qui, que estigués tan trasbalsat com ho està ella, podria saber-ho?). Tremola, xiscla, prem les agulles amb força —amb la punta cap per avall— i les clava al braç del sofà, amb un efecte que, si no fos tan tràgic, podria suscitar reminiscències d'autèntica comicitat. Tot seguit torna a caure, aquest cop a terra. L'home —que no havia previst una reacció tan airada— no ha tingut temps d'entomar-la.